

باسمه تعالی

شناسایی و بررسی شوراهای تشکیل شده
در ساختار مدیریتی کشور

مهرماه ۱۳۹۸

فهرست

- ۱- مقدمه ۳
- ۲- تعاریف مربوط به نهادهای تصمیم گیری جمعی ۵
- ۳- علل و منشا قانونی تشکیل نهادهای تصمیم گیر جمعی ۷
- ۴- نظارت بر شوراهای اداری ۱۵
- ۵- معایب و مزایای وجود شوراها ۱۶
- ۶- وضعیت حضور وزیران در شوراهای عالی ۲۲
- ۷- جمع بندی ۲۷

۱- مقدمه

یکی از مهمترین مباحث در بخش برنامه ریزی اقتصادی برای کشور، وجود یک ساختار متمرکز و کارآمد به منظور سیاست گذاری در حوزه اقتصادی است. اما تعدد نهادهای تصمیم گیری باعث شده است که دستیابی به این مهم آنچنان که باید محقق نشود.

مهمترین وجه تصمیم گیری که موجب تداخل و تعارضات سیاست گذاری شده است، شوراهای اداری هستند که هرکدام در ذیل دولت و یا مجلس قرار گرفته اند. همچنین از دو دهه قبل دولت با طرح مباحثی همچون کوچک سازی دولت و کارآمدی در ساختارهای سیاست گذاری سعی داشته اند به نحوی این مسئله را حل نماید. اما تاکنون نتیجه ای جز وجود چندین شورای متروک و یا شورا هایی که کارکرد چندانی ندارد، در پی نداشته است.

از این جهت بررسی منشا شکل گیری شوراهای اداری، نحوه فعالیتشان به همراه آسیب شناسی وجود چنین شوراهایی می تواند در ایجاد یک ساختار هدفمند و کارآمد به منظور دستیابی به اهداف اقتصادی مؤثر باشد.

این مطالعه در ابتدا مروری بر تاریخچه شکل گیری شوراهای اداری در قبل و بعد از انقلاب اسلامی داشته، سپس به بررسی انواع نهادهای تصمیم گیری جمعی می پردازد. در ادامه منشا و علت شکل گیری شوراهای اداری را مورد بررسی قرار داده و در پایان ضمن آسیب شناسی تعدد نهادهای تصمیم گیری اقتصادی، رهیافت های سیاستی را برای مسئولان ارائه می دهد.

۱-۱- از سال ۱۳۲۰ تا انقلاب

اولین الگوی تصمیم گیری جمعی بعد از استقرار مشروطیت با تشکیل هیئت دولت در ایران حاصل شد. به مرور زمان الگوی تصمیم گیری جمعی توسعه یافت و انواع شوراها و کمیسیون های متعدد در دولت تشکیل شد.

به طور مشخص بعد از شهریور ۱۳۲۰ به واسطه نفوذ و گسترش اندیشه های سوسیالیستی و حضور حداکثری دولت، ایجاد شوراها و کمیسیون ها و مجامع شدت بیشتری به خود گرفت. از طرفی برای تقسیم و توزیع مسئولیت و یا گریز از مسئولیت به تصمیم گیری های جمعی روی آوردند که این عوامل باعث ایجاد شوراهایی در آن زمان همچون شورای عالی بهداشت با هدف بحث و ارائه پیشنهاد و اتخاذ تصمیم پیرامون بهداشت عمومی کشور، شورای عالی نفت به منظور تصمیم گیری در مورد بودجه های تفصیلی شرکت، هماهنگی بین شرکت نفت و دستگاه های دولتی دیگر و همچنین شورای عالی اقتصاد و شورای عالی جهانگردی و بسیاری شوراهای دیگر در حوزه های مختلف شد.

۱-۲- بعد از انقلاب اسلامی

با توجه به اقتضائات اوایل انقلاب و زمینه اصلاحات ساختاری گوناگون روند ایجاد شوراها در دو دهه اول انقلاب شتاب و سرعت بیشتری به خود گرفت، به طوری که در این دوره کشور با رشد سریع نهادهای تصمیم گیر جمعی مواجه شد و تعداد آنها به بیش از ۱۲۰ نهاد در حوزه های مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی و ورزشی رسید.

به مرور زمان با مطرح شدن بحث کوچک سازی و چابک سازی دولت، شورای عالی اداری طبق قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب ۱۳۷۹ تاسیس شد. بر اساس ماده ۱ قانون برنامه سوم این شورا وظیفه اصلاح نظام اداری و ساختار تشکیلات دستگاه های اجرایی را با سه روش ادغام، انحلال و انتقال سازمان ها و موسسات به خارج از مرکز بر عهده دارد. البته در این قانون اصلاح ساختار اداری و تشکیلات وزارتخانه ها جزو وظایف این شورا نیست.

با آغاز دهه سوم انقلاب دولت وقت، متحول سازی الگوهای تصمیم گیری جمعی و کاهش نهادها تصمیم گیر را در دستور کار قرار داد؛ به طوری که در سال ۱۳۸۶ با مصوبه شورای عالی اداری می بایستی ا. از ۶۳ شورای موجود تنها ۱۸ شورا باقی می ماند. بر اساس این مصوبه شوراهایی که با تصویب مجلس تاسیس شده بودند همانند سابق باقی می ماند. مجلسبا این لایحه مخالفت کرد و دولت را به بازگرداندن و بازنگری آن ها مکلف ساخت.

سرانجام در دی ماه ۱۳۸۶ طبق مصوبه مجلس هرگونه ادغام و انحلال وزارتخانه ها و موسسات و شرکت های دولتی و نهادها و موسسات عمومی دولتی بر عهده مجلس شورای اسلامی قرار گرفت و این اختیار از شورای عالی اداری سلب شد.

۲- تعاریف مربوط به نهادهای تصمیم گیری جمعی

نهادهای تصمیم گیری جمعی را می توان بر اساس سیستم اداری و اجرایی به چند عنوان شورای عالی، کمیسیون، هیات، کمیته، ستاد و کارگروه تقسیم کرد.

۲-۱- **شورا:** اجتماعی از افراد است که در امر خاصی مشورت می کنند. با این حال حیطه صلاحیت، وظایف و عملکرد این شوراها الزاما متناسب با معنای لغوی آن نیست.

شورای عالی: در حقوق ایران هیچ تفاوتی میان مفهوم شورای عالی و شورای عادی وجود ندارد. شوراهای عالی می توانند به نوبه خود دارای ماهیت هماهنگ کننده، سیاست گذار، برنامه ریز و نظارت کننده باشند که از انواع آن می توان به شورای عالی پول و اعتبار، شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی اداری اشاره کرد.

شورای هماهنگی: این شوراها معمولا جهت هماهنگی و اتخاذ سیاست واحد در یک حوزه خاص تشکیل می شود. به عنوان مثال شورای هماهنگی بین سازمان های مناطق آزاد تجاری، صنعتی و ویژه اقتصادی، شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور.

شورای نظارت: ماهیت این قسم از شوراها نظارتی است همانند شورای نظارت بر صدا و سیما

شورای سیاست گذاری: نقش راهبری یک سازمان و یا امر عمومی را بر عهده دارد. به عنوان مثال شورای سیاست گذاری ائمه جمعه

شورای مرکزی: این نوع شوراها معمولا وظیفه سیاست گذاری، تنظیم، هماهنگی و نظارت در راس یک نهاد را برعهده دارد. به عنوان مثال شورای مرکزی انجمن های علمی دانشجویان

شورای مشورتی: این نوع شوراها معمولا در ارگان های اجرایی برای مباحثه و مشورت در مورد موضوعات در یک امر خاص است. همانند شورای مشاورین وزرا در امور مختلف.

شورای موقت، شورای مشترک، شورای اختصاصی و شورای برنامه ریز از دیگر انواع شوراهای غیر رایج هستند.

۲-۲- **کمیسیون:** گروهی از اشخاص که وظیفه مطالعه، هماهنگی، تنظیم یا یک کار مشخص را دارا می باشند. در ایران بیشتر کمیسیون ها جنبه فرعی دارند و اکثر اوقات در ذیل شوراهای عالی قرار دارند. همچنین کمیسیون ها دارای ماهیت قضایی، اداری، مشورتی و یا نظارتی هستند.

۲-۳- هیئت: در حقوق اداری هیئت ریشه عربی دارد و در ایران کارکردهای مختلف تقنینی، نظارتی و یا شبه قضایی دارد. که در راس آنها هیئت وزیران است.

۲-۴- کمیته: به لحاظ لغوی، اجتماع محدودی از افراد است که بر روی یک مأموریت خاص انجام وظیفه می کنند. کمیته ها در مقایسه با شوراها و کمیسیون ها محدودتر و مشخص تر هستند. در برخی موارد کمیته ها خود زیر مجموعه شوراها، کمیسیون یا هیئت ها تشکیل می شوند. همچنین کمیته ها به اصلی و فرعی تقسیم می شوند که کمیته اصلی با هدف نظارت، مشورت و هماهنگی و کمیته فرعی غالباً به عنوان بازوی مشورتی تشکیل می شود.

۲-۵- ستاد: این کلمه ریشه در علم مدیریت دولتی و سازمانی دارد. که ستاد ها یاریگر بخش صف (که درگیر اهداف اصلی سازمان است) می شوند و مستقیماً درگیر اهداف اصلی سازمان نمی شوند، بلکه هدایت گر و پشتیبانی کننده بخش صف هستند. در نظام اداری ستادها اکثراً اجتماعی هستند و در آن مجموعه ای از افراد حقیقی و حقوقی قرار دارند و جهت هماهنگی و تصمیم گیری جمعی در یک امر عمومی، تخصصی و فنی تشکیل می شوند.

۲-۶- کارگروه: اجتماعی از افراد که وظیفه ای را میان خود تقسیم کرده اند و فلسفه این تقسیم کار نیز رسیدن به یک تصمیم مناسب است. کارگروه ها معمولاً در بدنه اجرایی دولت شکل می گیرند و دارای حوزه های چند بخشی هستند.

۳- علل و منشا قانونی تشکیل نهادهای تصمیم گیر جمعی

سیاست گذاری در کشور پیوستگی و ارتباط تنگاتنگی با موضوعات متعدد اقتصادی، سیاسی و اجتماعی دارد و اتخاذ هرگونه تصمیمی نیاز به هماهنگی دارد. به عنوان مثال در بحث آمایش سرزمین نیاز به مشارکت وزارت راه، جهاد کشاورزی، محیط زیست و میراث فرهنگی است. در این بین به منظور هماهنگی، نظارت و کنترل، سیاست گذاری دقیق و پرهیز از کار جزیره ای نهادهای تصمیم گیر جمعی تشکیل شد.

به طور کلی نهادهای تصمیم گیر جمعی را می توان بر اساس مرجع تصویب به ۴ دسته تقسیم بندی کرد:

- شوراهایی که ریشه در قانون اساسی دارد
- شوراهایی که بر مبنای قانون عادی یا همان مصوبات مجلس شکل گرفته اند
- شوراهایی که بر اساس مصوبه هیئت وزیران و یا تصمیم یک وزیر تشکیل شده است
- شوراهایی که منشا تشکیل مختلف یا مبهمی دارند

۳-۱- شوراهایی که ریشه در قانون اساسی دارد

منشا تشکیل این شوراها قانون اساسی است و به صورت غیر مستقیم، نحوه فعالیت و اساسنامه آن منوط به تصویب قانون عادی است. شورای عالی استان ها (اصل ۱۰۱)، شورای نظارت بر صدا و سیما (اصل ۱۷۵)، شورای عالی امنیت ملی (اصل ۱۷۶) و مجمع تشخیص مصلحت نظام (۱۱۲) جزو این گروه محسوب می شوند.

آن دسته از شوراهایی که بر اساس قانون اساسی تشکیل شده اند، فرایند انحلال، ادغام و یا تغییر کاملاً متمایزی به نسبت آن دسته شوراهایی که به موجب قانون مصوب مجلس یا هیئت دولت تشکیل می شوند، دارند.

بررسی جایگاه حقوقی شوراهای اداری کشور که بر اساس قانون اساسی تشکیل شده است، ریشه در قلمرو، محتوا و نحوه پیش بینی قوه موسس در متن قانون اساسی دارد. در برخی موارد صرفاً تاسیس شورا در متن قانون آمده است، در برخی موارد صلاحیت ها، وظایف و اختیارات آنان نیز آمده است.

۳-۲- شوراهایی که بر مبنای قانون عادی یا همان مصوبات مجلس شکل گرفته اند

این دسته از شوراها معمولاً بر اساس مصوبه مجلس شورای اسلامی تاسیس شده اند و هرگونه ادغام و انحلال این نوع شوراها همچون شورای عالی اشتغال و شورای عالی انرژی که بر اساس ماده واحده مصوب ۱۳۷۸ مجلس تشکیل شده است، بر اساس همان مصوبه نیز می بایستی ادغام یا منحل شود.

۳-۳- شوراهایی که بر اساس مصوبه هیئت وزیران و یا تصمیم یک وزیر تشکیل شده است

شوراهایی که بر اساس بخش نامه ها و آئین نامه های مصوب یک یا چند وزیر یا دولت تشکیل شده اند. این دسته از شوراها فراوانی بیشتری نسبت به سایر شوراها دارند. این شوراها معمولاً بر اساس اصل ۶۰ قانون اساسی تشکیل شده اند و تاسیس آنها بر اساس مصوبه هیئت وزیران است. علاوه بر این برخی دیگر نیز بر اساس تصمیمات مقامات اجرایی خارج از قوه مجریه ولی مرتبط با آن تاسیس می گردند همانند شورای عالی انقلاب فرهنگی یا بخشنامه های رئیس قوه قضاییه.

۳-۴- شوراهایی که منشا تشکیل مختلف یا مبهمی دارند

بر اساس دسته بندی صورت گرفته این نوع شوراها منشا قانونی غیر از سه منشا فوق را دارد.

جدول شماره ۱: دسته بندی شورای های کشور بر اساس منشا قانونی شکل گیری

ردیف	نام شورای اداری	تاریخ تأسیس	وظیفه	دبیرخانه	ابزارهای اعمال حاکمیت (کارکرد)	ماده قانونی تشکیل
شوراهای که بر اساس قانون مصوب مجلس تشکیل شده اند						
۱	هیات نظارت بر اندوخته اسکناس	۱۳۲۱	نظارت بر حسن اجرای مفاد ماده ۵ قانون پولی و بانکی کشور	بانک مرکزی	نظارت	ماده ۱ قانون تعویض اختیار اجازه انتشار اسکناس به هیات نظارت بر اندوخته اسکناس مصوب ۱۳۲۱
۲	شورای عالی آموزش و پرورش	۱۳۴۳	سیاست گذاری نظام تعلیم و تربیت کشور	آموزش و پرورش	سیاست گذاری	ماده ۵ قانون تفکیک وزارت فرهنگ مصوب سال ۱۳۴۳، قانون تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش به تصویب رسید
۳	شورای عالی شهرسازی و معماری ایران	۱۳۵۱	تعیین، تصویب معیارها و ضوابط و آیین نامه های شهرسازی	وزارت راه و شهرسازی	سیاست گذاری	قانون تاسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مصوب ۱۳۵۱
۴	شورای پول و اعتبار	۱۳۵۱	رسیدگی و تصویب آیین نامه های مربوط به مسائل بانکی، پولی و اعتباری	بانک مرکزی	سیاست گذاری	بند ۲ ماده ۱۶ قانون پولی بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱

شناسایی و بررسی شوراهای تشکیل شده در ساختار مدیریتی کشور - شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

۵	شورای عالی حفاظت محیط زیست	۱۳۵۳	تصمیم‌گیری در زمینه حفاظت از محیط زیست کشور	سازمان حفاظت از محیط زیست	پروانه اکتشاف و بهره‌برداری از مواد معدنی	ماده ۲ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۳
۶	شورای عالی بیمه	۱۳۵۳	تصمیم‌گیری در زمینه امور بیمه کشور	بیمه مرکزی	رسیدگی به صدور یا لغو پروانه تاسیس موسسات بیمه	بند ۵ ماده ۱۷ قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران مصوب ۱۳۵۳
۷	شورای هماهنگی اطلاعات	۱۳۶۲	هماهنگی، مشورت و تبادل نظر در مورد مسائل اطلاعاتی و امنیتی کشور	وزارت اطلاعات	حضور مهم ترین عناصر اطلاعاتی و امنیتی کشور در شورا	ماده ۲ قانون تاسیس وزارت اطلاعات مصوب ۱۳۶۳
۸	شورای عالی کار	۱۳۶۹	رسیدگی به امور دستمزد و حمایت از کارگر و کارفرما	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	تعیین نرخ دستمزد	ماده ۱۶۷ متن قانون کار مصوب ۱۳۶۹
۹	شورای عالی حفاظت فنی	۱۳۶۹	تامین ایمنی و حفاظت نیروی کار	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	هماهنگی	ماده ۸۵ متن قانون کار مصوب ۱۳۶۹
۱۰	شورای عالی استاندارد	۱۳۷۱	تصویب سیاست‌های راهبردی در سازمان ملی استاندارد و موضوعات حول استاندارد	سازمان ملی استاندارد	سیاست گذاری	ماده ۱۸ قانون اصلاح قوانین و مقررات موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب ۱۳۷۱
۱۱	شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور	۱۳۷۲	تهیه و تدوین طرح‌ها، لوایح، مصوبات و آیین‌نامه‌های مربوط به امور حمل و نقل و ترافیک	وزارت کشور	هماهنگی	ماده (۵) قانون تأسیس شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور ۱۳۷۲
۱۲	شورای عالی بیمه سلامت کشور	۱۳۷۳	سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، ایجاد هماهنگی‌های و نظارت بیمه خدمات درمانی	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	سیاست گذاری	ماده (۲) قانون بیمه همگانی مصوب سال ۱۳۷۳

شناسایی و بررسی شوراهای تشکیل شده در ساختار مدیریتی کشور - شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

۱۳	شورای عالی اشتغال	۱۳۷۷	سیاست‌گذاری در بخش اشتغال	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	سیاست‌گذاری	قانون تشکیل شورای عالی اشتغال مصوب ۱۳۷۷
۱۴	شورای عالی آب	۱۳۷۹	هماهنگی و سیاست‌گذاری در زمینه تامین، توزیع و مصرف آب	وزارت نیرو	هماهنگی و سیاست‌گذاری	ماده ۱۰ قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۷۹
۱۵	شورای عالی انرژی	۱۳۸۱	سیاست‌گذاری در بخش انرژی کشور	شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت (وزارت نیرو)	سیاست‌گذاری	ماده ۳ قانون اصلاح مواد ۳ و ۴ قانون برنامه و سوم و تشمیل شورای عالی انرژی مصوب ۱۳۸۱
۱۶	شورای عالی فضایی	۱۳۸۲	مرجع رسیدگی به مسائل فضایی ایران	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	سیاست‌گذاری	تبصره ۱ ماده ۸ قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مصوب ۱۳۸۲
۱۷	شورای عالی میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۱۳۸۲	سیاست‌گذاری، خط‌مشی‌ها و برنامه‌های کلان امور میراث فرهنگی و گردشگری	وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	سیاست‌گذاری	ماده ۳ قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری
۱۸	شورای عالی عتف	۱۳۸۳	سیاست‌گذاری علم، فناوری و نوآوری	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	سیاست‌گذاری	ماده ۹۹ قانون برنامه سوم و ماده ۳ و ۴ قانون تشکیل وزارت علوم مصوب ۱۳۸۳
۱۹	شورای عالی بورس	۱۳۸۴	سیاست‌گذاری بازار بورس و اوراق بهادار	سازمان بورس و اوراق بهادار	سیاست‌گذاری	ماده ۳ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴
۲۰	شورای ملی ایمنی زیست	۱۳۸۸	سیاست‌گذاری و تعیین راهبردها در امور مربوط به ایمنی زیست	سازمان حفاظت از محیط زیست	سیاست‌گذاری	مصوبه مجلس در سال ۱۳۸۸
۲۱	شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی	۱۳۵۹	سیاست‌گذاری و نظارت و اجرای	نهاد عمومی و غیر دولتی	سیاست‌گذاری	مصوبه مجلس در سال ۱۳۵۹

شناسایی و بررسی شوراهای تشکیل شده در ساختار مدیریتی کشور - شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

			مراسم رسمی و مناسبات عمومی			
شورای های که در شهرستان ها تشکیل می شود						
۲۲	شورای برنامه ریزی و توسعه استان	۱۳۹۰	تصمیم گیری، تصویب، هدایت، هماهنگی و نظارت در امور برنامه ریزی و بودجه استان	سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان	سیاست گذاری	ماده ۱۷۸ قانون برنامه پنجم توسعه
۲۳	شورای ارزشیابی و نظارت بر تئاتر	۱۳۷۹	نظارت و ارزشیابی نمایش ها	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	نظارتی	مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی
۲۴	شورای کشاورزی	۱۳۳۸	تمرکز نظریات و افکار کشاورزان و حمایت از آنان و همکاری با یکدیگر	فرمانداری شهرستان	مطالعاتی و هماهنگی	ماده ۶ تشکیل شوراهای کشاورزی
شورای های که منشا تشکیل مختلف و یا مبهمی دارد						
۲۵	شورای عالی حوزه های علمیه	۱۳۷۴	تعیین راهبردها و سیاستها و ضوابط توسعه آموزش حوزه های علمیه و مسائل مربوطه	قم، مدرسه دارالشفاء	سیاست گذاری	مقام معظم رهبری و مراجع عظام تقلید وقت
۲۶	شورای عالی خرما	۱۳۸۷	سیاستگذاری در موضوعات مربوط به خرمای ایران	اتاق بازرگانی و صنایع و معادن	سیاست گذاری	اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران
۲۷	شورای عالی کیفیت در ایران خودرو	۱۳۸۹	پایش برنامه های کیفیت محصول و خدمات پس از فروش	ایران خودرو	نظارتی	مدیر عامل و قائم مقام محصولات ایران خودرو
۲۸	شورای عالی مشورتی گمرک	۱۳۸۹	بررسی و تبیین نقطه نظرات کارشناسی گمرک	گمرک	مطالعاتی و مشورتی	-
شوراهایی که بر اساس مصوبه دولت (یک وزیر در وزارتخانه یا هیئت وزیران) تشکیل شده است						
۲۹	شورای عالی مناطق آزاد تجاری صنعتی و ویژه اقتصادی	۱۳۹۲	برنامه ریزی و تدوین خط مشی های مناطق آزاد	ریاست جمهوری	برنامه ریزی	بنا به پیشنهاد رییس جمهور و به استناد اصول ۱۲۷ و ۱۳۸ قانون اساسی

شناسایی و بررسی شوراهای تشکیل شده در ساختار مدیریتی کشور - شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

۳۰	شورای عالی مبارزه با پول شویی	۱۳۹۷	تعیین راهبردها و برنامه ریزی در جهت مقابله با پول شویی	وزارت اقتصاد	برنامه ریزی	لایحه اصلاح قانون مبارزه با پولشویی، ماده ۴
۳۱	شورای عالی هماهنگی ترابری کشور	۱۳۵۳	تصویب برنامه ها و خط مشی های اجرایی ترابری کشور	وزارت راه و شهرسازی	سیاست گذاری	ماده ۱۰ قانون وزارت ترابری مصوب تیرماه ۱۳۵۳ مجلس
۳۲	شورای عالی هواپیمایی کشور	۱۳۵۹	تعیین خط مشی کلی هواپیمایی کشوری	سازمان هواپیمایی کشوری	برنامه ریزی	ماده ۶ قانون هواپیمایی کشوری مصوب ۱۳۴۷
۳۳	شورای عالی فنی امور زیربنایی حمل و نقل	۱۳۲۵	تصویب ضوابط و دستور العمل های فنی حمل و نقل	وزارت راه و شهرسازی	برنامه ریزی	تصویب نامه مورخ ۱۳۲۵ هیئت وزیران
۳۴	شورای هماهنگی مدیریت بحران	۱۳۹۷	پیشگیری، مدیریت و هشدار بحران در شهرها	وزارت راه و شهرسازی	هماهنگی و پیشگیری	ماده ۶ شورای عالی مدیریت بحران کشور، مصوبه مجلس
۳۵	شورای راهبردی توسعه مبتنی بر حمل و نقل همگانی	۱۳۹۶	توسعه حمل و نقل همگانی	وزارت راه و شهرسازی	هماهنگی	مشخص نیست
۳۶	شورای مشاورین وزرا در امور ایثارگران	۱۳۸۲	ارایه نظرات مشورتی جهت هماهنگی و ایجاد وحدت رویه در ارایه خدمات به ایثارگران	ریاست جمهوری	مشورتی	بنا به پیشنهاد مشاوران رییس جمهور در امور ایثارگران و به استناد ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۳۷	شورای عالی سازمان نظام پزشکی	۱۳۸۳	تصمیم گیری در مورد کلیه امور نظام پزشکی	سازمان نظام پزشکی	سیاست گذاری	مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام
۳۸	شورای هدایت استعداد های درخشان	۱۳۸۱	تعیین سیاست ها شکوفاسازی استعدادهای درخشان	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	سیاست گذاری	مصوبه ۵۰۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی
۳۹	شورای سیاست گذاری و هماهنگی توسعه پایدار گردشگری و صنایع دستی					

شناسایی و بررسی شوراهای تشکیل شده در ساختار مدیریتی کشور - شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

۴۰	شورای عالی جوانان	۱۳۷۱	سیاستگذاری در امور جوانان	وزارت ورزش و جوانان	سیاست گذاری	مصوب مورخ شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۷۱
۴۱	شورای عالی سازماندهی مبادی ورودی و خروجی	۱۳۷۵	برنامه ریزی و تعیین خط مشی توسعه، بهره برداری و حفظ و نگهداری پایانه های مرزی	وزارت راه و شهرسازی	برنامه ریزی	مصوبه شورای عالی اداری مصوب ۱۳۷۵
۴۲	شورای عالی سالانه سازمان بنادر و دریانوردی	۱۳۴۸	تصمیم گیری در امور بنادر و دریانوردی	سازمان بنادر و دریانوردی	تصمیم گیری	مصوب مجلس شورای اسلامی مورخ ۱۳۴۸
۴۳	شورای عالی مهندسی مخازن نفت و گاز	۱۳۹۵	مشاوره فنی، مهندسی درباره مخازن نفت و گاز	وزارت نفت	مشورتی	مصوبه هیئت دولت به استناد اصل ۱۳۸ مورخ ۱۳۹۵
۴۴	شورای عالی عشایر	۱۳۶۸	سیاستگذاری پیرامون چگونگی زندگی عشایر	سازمان امور عشایر ایران	تصمیم گیری	مصوبه هیئت وزیران مورخ ۱۳۶۵
۴۵	شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور	۱۳۸۳	سیاست و خط مشی گذاری و برنامه ریزی برای ایرانیان خارج از کشور	وزارت امور خارجه	تصمیم گیری	بر اساس اصل ۱۳۸ و مصوبه هیئت وزیران مورخ ۱۳۸۳
۴۶	شورای اجرایی فناوری اطلاعات	۱۳۸۴	سیاستگذاری و تدوین راهبردهای ملی در قلمرو فناوری اطلاعات	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	تصمیم گیری	ماده ۴ قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مصوب ۱۳۸۲ مجلس شورای اسلامی
۴۷	شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی	۱۳۸۹	افزایش تعامل بخش خصوصی و دولت	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی	مجوز ثبت شکل های اقتصادی	ماده ۷۵ قانون برنامه پنجم توسعه
۴۸	شورای رقابت	۱۳۸۷	جلوگیری از انحصار	مرکز ملی رقابت	تنظیمی و برنامه ریزی	ماده ۵۳ قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه و اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
۴۹	شورای دستگاه های نظارتی کشور	۱۳۸۷	نظارت بر کلیه دستگاه دولتی	سازمان بازرسی	حضور تمام دستگاه های اطلاعاتی	بند ۲۲ سیاست های کلی برنامه چهارم توسعه

شناسایی و بررسی شوراهای تشکیل شده در ساختار مدیریتی کشور - شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

بند ب ماده ۱۱ قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور						
مشخص نیست	هماهنگی	وزارت کشور	تامین امنیت مرزی	۱۳۹۲	شورای عالی امنیت مرزی	۵۰
بر اساس اصل ۱۳۸ و مصوبه هیئت وزیران مورخ ۱۳۹۳	هماهنگی	وزارت صمت	توسعه صادرات غیرنفتی و ایجاد هماهنگی بین فعالیت ها و سیاست های صادراتی دستگاه های اجرایی	۱۳۹۳	شورای توسعه صادرات غیرنفتی	۵۱
				۱۳۸۵	شورای عالی سلامت و امنیت غذایی	۵۲
شوراهای که منشا قانون اساسی دارد						
فرمان سید روح الله خمینی و استناد به اصل ۱۱۰ قانون اساسی	سیاست گذاری	-	سیاست گذاری، تدوین ضوابط و نظارت امور فرهنگی	۱۳۶۳	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۵۳
فرمان آیت الله سید علی خامنه ای	سیاست گذاری	-	سیاست گذاری فضای مجازی	۱۳۹۰	شورای عالی فضای مجازی	۵۴
بر اساس اصل ۱۷۶ قانون اساسی	سیاست گذاری	-	سیاست گذاری امنیتی و دفاعی	۱۳۶۸	شورای امنیت ملی	۵۵
استناد به اصول ۱۱۲، ۱۱۱، ۱۱۰ و ۱۷۷ قانون اساسی	سیاست گذاری	-	حل اختلاف میان مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان	۱۳۶۶	مجمع تشخیص مصلحت نظام	۵۶
	سیاست گذاری	-			شورای عالی هماهنگی اقتصادی	۵۷

۴- نظارت بر شوراهای اداری

نظارت بر شوراهای را می توان به دو نظارت اداری و قضایی تقسیم کرد. آن دسته از نظارت هایی که بر نحوه فعالیت شورا و همچنین فرایند اتخاذ تصمیمات صورت می گیرد را می توان نظارت اداری برشمرد.

در خصوص نظارت اداری می توان گفت که این نوع نظارت بر عهده نهاد مادر و مسئول آن شورا است. به عنوان مثال شوراهایی که توسط دولت و مجلس تشکیل شده اند نظارت بر آنان بر عهده وزارتخانه یا دستگاهی است که دبیرخانه در آن قرار دارد. نوع دیگر نظارت اداری توسط وزیری که در راس شورا قرار گرفته است صورت می پذیرد همانند نظارت وزیر اقتصاد بر مصوبات شورای عالی بورس. در این بین مصوبات برخی شوراها نیاز به تایید رئیس جمهور و یا هیئت وزیران دارد که این اقدام نیز نوعی نظارت محسوب می شود.

نظارت قضایی نیز به عنوان ابزار مناسبی برای بررسی مصوبات شوراها و تطبیق آنها با قوانین و شرع می باشد که بر عهده دیوان عدالت اداری است.

۵- معایب و مزایای وجود شوراها

معیارهای ارزیابی شوراها را می توان به رویکرد دولت نسبت به مسائل مربوط به تصمیم گیری و خطی مشی گذاری وابسته دانست. با توجه به این که ماهیت دولت به لحاظ ایدئولوژی به سمت کوچک سازی، چابک سازی و تمرکز زدایی در امور حرکت کرده است و با توجه به سیاست های اصل ۴۴، قوانین برنامه ای و سند چشم انداز که به سمت دولت حداقلی حرکت نموده است، در حال حاضر یکی از معایب وجود شوراهای متعدد سیاست گذاری این است که در تعارض با قوانین کشور است. گرچه نباید جامعیت و محتوای تصمیم گیری را در شوراها فراموش کرد که می تواند در نهایت منجر به یک تصمیم جامع و عقلانی شود؛ اما به لحاظ زمان رسیدگی و تشریفات وجود شوراها بسیار وقت گیر و دارای تشریفات زیادی است. از این رو اکثر اقتصاددانان بخش عمومی به منظور کاهش هزینه و صرفه جویی در منابع ادغام هرچه بیشتر شوراها به خصوص آن دسته از شوراهایی که وظایفی موازی را دارند پیشنهاد می کنند.

در این میان یکی از مباحثی که مستمرا بحث می شود مبانی و ضرورت اصلاح و ادغام شوراها است. در این جا دو رویکرد مخالف و موافق وجود دارد. مخالفان بر این باورند که وجود شوراها قانونی است و خللی در کار دیگر نهادها وارد نمی کند. همچنین مخالفان، اصلاح ساختار شوراها را اقدام ضربتی و غیر مشخص می دانند و معتقد هستند که در دستگاه های اجرایی نوعی سازگاری ارگانیک وجود دارد که یک اقدام فوری و ناگهانی می تواند خلاهای تصمیم گیری در برخی حوزه ها و نارضایتی عمومی و خصوصی را به همراه داشته باشد، آن ها اصلاح ساختارهای تصمیم گیری جمعی را در طول زمان و به آرامی، پنهان و روش مند مناسب می دانند.

از دیگر علل مخالفت این گونه افراد نبود مطالعات دقیق کارشناسی است آنها می گویند اصلاح ساختارهای تصمیم گیری جمعی باید دارای طرحی سنجیده و کارشناسی شده باشد و لذا مطالعات عمیق تری را در این حوزه پیشنهاد می کنند.

از طرف دیگر موافقان معتقدند وجود شوراهای متروک که در سال های گذشته به ضرورتی و در مقطعی خاص تشکیل شده اند و هم اکنون در بدنه اجرایی دولت قرار گرفته اند، با توجه به شرایط کنونی کشور نیازی به وجود آن ها و برگزاری جلساتشان نیست و در واقع این شوراها عملاً کارایی و ضرورت خود را از دست داده اند.

از دیگر دلایل موافقان اصلاح ساختارهای شوراها، موازی کاری و تداخل وظایف در آنها است که گاهی موجب اتخاذ تصمیمات متعارض نیز می شود.

برخی دیگر از افراد کلاً با نظام تصمیم گیری شورای مخالفت دارند و معتقدند در نظام تصمیم گیری شورایی مسئولیت وجود ندارد، به همین دلیل اعضای شورا به درستی به انجام وظایف خود نمی پردازند و در انتها مسئول

کم کاری ها مشخص نمی شود. این افراد معتقدند شوراها باید صرفا وظیفه مشورتی و نظارتی داشته باشند و سایر وظایف آن ها به سازمان ها و ستادها واگذار شود.

در جدول زیر نهادهای که از لحاظ وظایف کارکردهای مشابهی دارند بیان شده است:

جدول شماره ۲: تداخلات وظایف شورای های عالی کشور با یکدیگر

شوراهای		حوزه فعالیت	ردیف
تداخل وظایف	وظایف اصلی	شوراهای	دبیرخانه
تداخل ندارند	- هماهنگی بین دستگاه های دولتی در زمینه اشتغال - برنامه ریزی برای توسعه اشتغال - حمایت از کار آفرینان و سرمایه گذاران - برقراری نظم بیشتر در بازار کار	۱- شورای عالی اشتغال	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
	- تعیین نرخ دستمزد کارگران - تعیین آیین نامه و دستورالعمل های حوزه صنف کارگران و کارفرمایان	۲- شورای عالی کار	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
	- پیشگیری از حوادث در مشاغل - تامین ایمنی و حفاظت نیروی انسانی شاغل	۳- شورای عالی حفاظت فنی	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
تداخل ندارند	برنامه ریزی برای کلیه امور زیربنایی و اقتصادی مناطق آزاد	۱- شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی	ریاست جمهوری
	توسعه صادرات غیرنفتی و ایجاد هماهنگی بین فعالیت ها و سیاست های صادراتی دستگاه های اجرایی	۲- شورای راهبردی توسعه صادرات غیر نفتی	وزارت صمت
	سیاست های صادراتی استان	۳- کارگروه توسعه صادرات غیرنفتی استان	واحد استانی وزارت صمت
تداخل ندارند	تهیه و تدوین مقررات و دستورالعمل ها و آیین نامه های مربوط به تقویت توان مدیریت بحران شهرها و کارهای مطالعاتی	۱- سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهرها	شهرداری
	آمادگی، پیشگیری و مقابله با بحران در کشور	۲- سازمان مدیریت بحران کشور	وزارت کشور
	تعیین سیاست های دفاعی، امنیتی کشور	۱- شورای عالی امنیت ملی	شورای عالی امنیت ملی

شناسایی و بررسی شوراهای تشکیل شده در ساختار مدیریتی کشور - شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

در حوزه مسائل امنیتی، سیاسی تداخل دارند	تصمیم گیری در مورد مسائل سیاسی و امنیتی و اطلاعاتی کشور	مجلس شورای اسلامی	۲- کمیسیون امنیت ملی مجلس		
	تصمیم سازی امور مربوط به سیاست و روابط خارجی، سیاست داخلی، اطلاعات و امنیت داخلی، دفاع و امنیت خارجی و تقسیمات کشوری	هیئت دولت	۳- کمیسیون سیاسی دفاعی هیئت دولت		
	تصمیم گیری در مورد امنیت مرزها	وزارت کشور	۴- شورای عالی امنیت مرزی		
-	سیاست و خط مشی گذاری و برنامه ریزی برای ایرانیان خارج از کشور	وزارت امور خارجه	۱- شورای عالی ایرانیان خارج از کشور	مهاجرت	۵
در حوزه سیاست گذاری انرژی تداخل دارند	قانون گذاری در حوزه انرژی	مجلس شورای اسلامی	۱- کمیسیون انرژی مجلس	انرژی	۶
	سیاست گذاری انرژی کشور	-	۲- شورای عالی انرژی		
	سیاست گذاری، برنامه ریزی و مدیریت حوزه آب، برق و انرژی	-	۳- وزارت نیرو		
در حوزه تعیین سیاست های و برنامه ریزی گردشگری تداخل وجود دارد	تصویب سیاست ها، خط مشی ها و برنامه های کلان امور میراث فرهنگی و گردشگری	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۱- شورای عالی میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	میراث فرهنگی و گردشگری	۷
	تعیین و ترسیم سیاست ایرانگردی و جهانگردی و ایجاد هماهنگی بین دستگاه ها	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۲- شورای عالی ایرانگردی و جهانگردی		
	ارتباط و تفاهم بین کلیه دستگاه ها برای هماهنگی در امور گردشگری	شورای عالی میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۳- کانون ملی هماهنگی گردشگری		
	سیاستگذاری و هماهنگی در زمینه توسعه طبیعت گردی	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۴- کمیته ملی طبیعت گردی		
	سیاست گذاری در حوزه فرهنگی و گردشگری	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۵- شورای سیاست گذاری و هماهنگی توسعه پایدار گردشگری و صنایع دستی		
	سیاست گذاری حوزه های فرهنگی کشور	شورای عالی انقلاب فرهنگی	۶- شورای عالی انقلاب فرهنگی		

شناسایی و بررسی شوراهای تشکیل شده در ساختار مدیریتی کشور - شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

		۷- کمیسیون فرهنگی مجلس	مجلس شورای اسلامی	قانون گذاری حوزه فرهنگی
		۸- کمیسیون فرهنگی هیئت دولت	هیئت دولت	تصمیم گیری در حوزه فرهنگی
۸	حمل و نقل	۱- شورای عالی هماهنگی ترابری کشور	وزارت راه و شهرسازی	تصویب برنامه ها و خط مشی های اجرایی ترابری کشور
		۲- شورای عالی سازمان بنادر و دریانوردی	سازمان بنادر و دریانوردی	تصمیم گیری حول موضوعات بنادر و دریانوردی کشور
		۳- کمیسیون ایمنی راه های راه های کشور	وزارت راه و شهرسازی	به منظور ارتقای سطح ایمنی حمل و نقل و کاهش سوانح رانندگی
		۴- شورای عالی فنی امور زیربنایی حمل و نقل	وزارت راه و شهرسازی	تصویب ضوابط و دستور العمل های فنی حمل و نقل
		۵- شورای عالی هواپیمایی کشور	سازمان هواپیمایی کشور	تعیین خط مشی کلی هواپیمایی کشوری
		۶- شورای عالی سازماندهی مبادی ورودی و خروجی	وزارت راه و شهرسازی	برنامه ریزی و تعیین خط مشی توسعه، بهره برداری و حفظ و نگهداری پایانه های مرزی
۹	شهرسازی	۱- کمیسیون شهرداری ها	شهرداری	کلیه امور مربوط به ساخت و سازها و تخلفات مربوط به آن
		۲- شورای اسلامی شهرها	شورای شهر	- وضع مقررات در حوزه تاسیسات شهری - تعیین نرخ عوارض - وضع مقررات در حوزه معابر شهر
		۳- شورای عالی شهرسازی و معماری	وزارت راه و شهرسازی	تعیین، تصویب معیارها و ضوابط و آیین نامه های شهرسازی
۱۰	امور فرهنگی	۱- شورای عالی انقلاب فرهنگی	شورای عالی انقلاب فرهنگی	سیاست گذاری حوزه های آموزشی و فرهنگی کشور
		۲- کمیسیون فرهنگی مجلس	مجلس شورای اسلامی	قانون گذاری حوزه های آموزشی و فرهنگی کشور
		۳- کمیسیون فرهنگی هیئت دولت	هیئت دولت	سیاست گذاری حوزه های آموزشی و فرهنگی کشور
		۴- وزارت آموزش و پرورش	-	سیاست گذاری حوزه های آموزشی و فرهنگی کشور
		۵- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	-	سیاست گذاری حوزه های آموزشی و فرهنگی کشور

شناسایی و بررسی شوراهای تشکیل شده در ساختار مدیریتی کشور - شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

	سیاستگذاری در امور جوانان، اوقات فراغت، ازدواج	وزارت ورزش و جوانان	۶- شورای عالی جوانان		
	سیاستگذاری در امور جوانان	-	۷- وزارت ورزش و جوانان		
در حوزه سیاست گذاری سلامت تداخل وجود دارد	سیاستگذاری، ارزشیابی و هماهنگی در قلمرو سلامت همگانی و امنیت غذا و تغذیه	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱- شورای عالی سلامت و امنیت غذایی	بهداشت	۱۱
	سیاست گذاری بهداشت، درمان کشور	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۲- شورای سیاست گذاری سلامت		
	سیاست گذاری بهداشت، درمان کشور	-	۳- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی		
در حوزه سیاست گذاری غذایی تداخل وجود دارد	سیاستگذاری، ارزشیابی و هماهنگی در قلمرو سلامت همگانی و امنیت غذا و تغذیه	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱- شورای عالی سلامت و امنیت غذایی	مواد غذایی	۱۲
	سیاستگذاری حوزه کشاورزی و طیور و دام، منابع طبیعی و آبخیزداری	-	۲- وزارت جهاد کشاورزی		
	سیاست گذاری دارویی، غذایی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۳- سازمان غذا و دارو		
در حوزه سیاست گذاری آموزش کشور تداخل وجود دارد	سیاست گذاری حوزه های آموزشی و فرهنگی کشور	-	۱- شورای عالی انقلاب فرهنگی	آموزش و پرورش	۱۳
	سیاست گذاری حوزه آموزشی کشور		۲- وزارت علوم و تحقیقات		
	سیاست گذاری حوزه آموزش عالی کشور	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۳- شورای عالی برنامه ریزی و گسترش آموزش عالی		
	سیاست گذاری حوزه آموزشی کشور	آموزش و پرورش	۱- شورای عالی آموزش و پرورش		
در حوزه سیاست گذاری اقتصادی	سیاست گذاری حوزه اقتصادی کشور	-	۱- شورای عالی هماهنگی اقتصادی	اقتصادی	۱۴

شناسایی و بررسی شوراهای تشکیل شده در ساختار مدیریتی کشور - شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

تداخل وجود دارد	سیاست گذاری حوزه اقتصادی کشور	سازمان برنامه و بودجه	۲- شورای اقتصاد		
	قانون گذاری حوزه اقتصادی کشور	مجلس شورای اسلامی	۳- کمیسیون اقتصادی مجلس		
	تصمیم گیری حوزه اقتصادی کشور	هیئت دولت	۴- کمیسیون اقتصادی هیئت دولت		
	تصویب آیین نامه های در حوزه قانون پولی و بانکی	بانک مرکزی	۵- شورای عالی پول و اعتبار		
	- تنظیم مقررات پولی و بانکی - تنظیم مقررات ارزی کشور	-	۶- بانک مرکزی		
تداخل ندارند	- تدوین آئین نامه های مربوط به حوزه های قرآنی - رسیدگی به امور قاریان	-	۱- شورای عالی قران	مذهبی	۱۵
	- رسیدگی به امور مراکز حوزوی	-	۲- شورای عالی حوزه های علمیه		
	برنامه ریزی، هماهنگی، سیاست گذاری و نظارت و اجرای مراسم رسمی و مناسبات عمومی	-	۳- شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی		
	رسیدگی به امور تئاتر	-	۱- شورای راهبردی تئاتر	هنر	۱۶
		-	۲- شورای ارزشیابی و نظارت بر تئاتر		
			۱- شورای عالی ثبت	اسناد	۱۷

۶- وضعیت حضور وزیران در شوراهای عالی

تعدد شوراهای عالی باعث شده است که وزرای کشور درگیر جلسات متعددی شوند به طوری که برخی از آن‌ها در بیش از ۱۵ شورا عضو هستند و این امر از یک طرف تمرکز آنان را از وظایف اصلی خود گرفته و از طرف دیگر مشغله کاری آنان باعث تاخیر و یا عدم حضور وزرا در جلسات شوراهای عالی می‌شود که در نتیجه کارکرد شورا را نیز بعد از مدتی مختل می‌کند.

در حال حاضر توزیع وزرا در شوراهای اداری به صورت زیر است:

جدول ۳: توزیع وزرا در شوراهای اداری

نام شورا	وزیر	ردیف
۱- شورای اقتصاد ۲- شورای عالی اشتغال ۳- کمیسیون اقتصادی دولت ۴- شورای عالی بورس ۵- شورای عالی انرژی ۶- شورای پول و اعتبار ۷- شورای عالی حفاظت محیط زیست ۸- شورای عالی بورس ۹- شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ۱۰- شورای عالی مبارزه با پول شویی ۱۱- شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور ۱۲- شورای توسعه صادرات غیرنفتی ۱۳- شورای عالی هماهنگی اقتصادی	وزیر اقتصاد	۱
۱- شورای عالی جوانان ۲- شورای عالی آموزش و پرورش ۳- شورای عالی سلامت و امنیت غذایی ۴- شورای عالی عشایر ۵- شورای عالی عتف ۶- شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور ۷- شورای عالی انقلاب فرهنگی ۸- شورای عالی فضای مجازی	وزیر آموزش و پرورش	۲
۱- شورای عالی آموزش و پرورش ۲- شورای عالی استاندارد ۳- شورای عالی ایرانگردی و جهانگردی	وزیر علوم	۳

۴- شورای عالی فضایی ۵- شورای ملی ایمنی زیستی ۶- شورای عالی جوانان ۷- شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور ۸- شورای عالی انقلاب فرهنگی ۹- شورای عالی فضای مجازی		
۱- شورای عالی آب ۲- شورای اقتصاد ۳- شورای عالی آمار ۴- شورای عالی آموزش و پرورش ۵- شورای عالی استاندارد ۶- شورای عالی انرژی ۷- شورای عالی معماری و شهرسازی ۸- شورای عالی اشتغال ۹- شورای عالی حفاظت محیط زیست ۱۰- شورای ملی ایمنی زیستی ۱۱- شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ۱۲- شورای توسعه صادرات غیرنفتی ۱۳- شورای عالی سلامت و امنیت غذایی	وزیر جهاد کشاورزی	۴
۱- شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ۲- شورای عالی اشتغال ۳- شورای عالی جوانان ۴- شورای عالی استاندارد ۵- شورای عالی کار ۶- شورای عالی بیمه سلامت کشور ۷- شورای عالی هماهنگی ترابری کشور ۸- شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور	وزیر کار	۵
۱- شورای عالی سلامت و امنیت غذایی ۲- شورای عالی جوانان ۳- شورای عالی استاندارد ۴- شورای عالی آموزش و پرورش ۵- شورای عالی حفاظت محیط زیست ۶- شورای عالی بیمه سلامت کشور ۷- شورای عالی عتف ۸- شورای ملی ایمنی زیستی ۹- شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور ۱۰- شورای عالی انقلاب فرهنگی	وزیر بهداشت	۶
۱- شورای عالی سلامت و امنیت غذایی ۲- شورای عالی هماهنگی ترابری کشور	وزیر صنعت	۷

۳- شورای عالی آب ۴- شورای عالی اشتغال ۵- شورای عالی استاندارد ۶- شورای عالی انرژی ۷- شورای عالی معماری و شهرسازی ۸- شورای پول و اعتبار ۹- شورای عالی حفاظت محیط زیست ۱۰- شورای عالی فضایی ۱۱- شورای عالی عتف ۱۲- شورای عالی مبارزه با پول شویی ۱۳- شورای عالی هماهنگی ترابری کشور ۱۴- شورای توسعه صادرات غیرنفتی		
۱- شورای عالی سلامت و امنیت غذایی ۲- شورای عالی سازمان میراث فرهنگی ۳- شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ۴- شورای عالی مبارزه با پول شویی	وزیر دادگستری	۸
۱- شورای عالی معماری و شهرسازی ۲- شورای عالی سلامت و امنیت غذایی ۳- شورای عالی آب ۴- شورای عالی انرژی ۵- شورای عالی استاندارد ۶- شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ۷- شورای عالی عتف	وزیر نیرو	۹
۱- شورای عالی معماری و شهرسازی ۲- شورای عالی صنایع ۳- شورای عالی استاندارد ۴- شورای عالی فضایی ۵- شورای عالی عتف	وزیر دفاع	۱۰
۱- شورای عالی جوانان ۲- شورای عالی سازمان میراث فرهنگی ۳- شورای عالی ایرانگردی و جهانگردی ۴- شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ۵- شورای عالی ایرانیان خارج از کشور ۶- شورای عالی معماری و شهرسازی ۷- شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ۸- شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور ۹- شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۰- شورای عالی فضای مجازی	وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۱
۱- شورای عالی صنایع	وزیر نفت	۱۲

۲- شورای عالی استاندارد ۳- شورای عالی انرژی ۴- شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ۵- شورای عالی عتف ۶- شورای عالی هماهنگی اقتصادی		
۱- شورای عالی استاندارد ۲- شورای عالی فضایی ۳- شورای عالی عتف ۴- شورای عالی فضای مجازی	وزیر ارتباطات	۱۳
۱- شورای عالی معماری و شهرسازی ۲- شورای عالی استاندارد ۳- شورای عالی اطلاعات ۴- شورای عالی ایرانیان خارج از کشور ۵- شورای هماهنگی اطلاعات ۶- شورای عالی مبارزه با پول شویی ۷- شورای عالی فضای مجازی ۸- شورای امنیت ملی	وزیر اطلاعات	۱۴
۱- شورای عالی ایرانگردی و جهانگردی ۲- شورای عالی هماهنگی ترابری ۳- شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ۴- شورای عالی سازمان بنادر و دریانوردی ۵- شورای عالی استاندارد ۶- شورای عالی سازمان میراث فرهنگی ۷- شورای عالی معماری و شهرسازی ۸- شورای عالی فضایی ۹- شورای عالی عتف ۱۰- شورای عالی هماهنگی ترابری کشور ۱۱- شورای عالی فنی امور زیربنایی حمل و نقل ۱۲- شورای توسعه صادرات غیرنفتی	وزیر راه و شهرسازی	۱۵
۱- شورای عالی ایرانگردی و جهانگردی ۲- شورای هماهنگی اطلاعات ۳- شورای عالی فضایی ۴- شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ۵- شورای عالی مبارزه با پول شویی ۶- شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور ۷- شورای امنیت ملی ۵- شورای عالی هماهنگی اقتصادی	وزیر امور خارجه	۱۶
۱- شورای عالی معماری و شهرسازی ۲- شورای عالی حفاظت محیط زیست	وزیر کشور	۱۷

۳- شورای هماهنگی اطلاعات ۴- شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی ۵- شورای عالی مبارزه با پول شویی ۶- شورای عالی هماهنگی ترابری کشور ۷- شورای عالی جوانان ۸- شورای عالی سلامت و امنیت غذایی ۹- شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۰- شورای امنیت ملی		
۱- شورای عالی حفاظت محیط زیست ۲- شورای عالی استاندارد ۳- شورای عالی بیمه سلامت کشور ۴- شورای عالی فضایی ۵- شورای عالی عتف ۶- شورای عالی جوانان ۷- شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور ۸- شورای عالی سلامت و امنیت غذایی ۹- شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۰- شورای عالی فضای مجازی ۱۱- شورای عالی هماهنگی اقتصادی	رئیس جمهور	۱۸
۱- شورای عالی جوانان ۲- شورای عالی سلامت و امنیت غذایی ۳- شورای عالی انقلاب فرهنگی	وزیر ورزش	۱۹

۷- جمع بندی

در این مطالعه پیشینه و منشا تشکیل شوراهای، فهرست آنها، روش نظارت بر شوراهای عالی، تداخل اختیارات و وظایف و همچنین توزیع وزرا مورد بررسی قرار گرفت. در حال حاضر در کشور ۵۷ شورای عالی وجود دارد که از این موارد ۵ شورای عالی دارای منشا قانون اساسی، تعداد ۲۴ شورای عالی بر اساس مصوبه هیئت دولت، تعداد ۲۲ شورای عالی مصوب مجلس هستند و تعداد ۲ مورد از شوراهای در شهرستان ها تشکیل شده و تعداد ۴ شورای عالی دارای منشا تشکیل متفاوت هستند.

بررسی حوزه اختیارات و وظایف شوراهای عالی در برخی حوزه ها باعث به وجود آمدن برخی موازی کاری ها در دستگاه های اجرایی و قوا با یکدیگر شده است به عنوان مثال در حوزه فرهنگی ۷ نهاد تصمیم گیری وجود دارد که هر کدام به نحوی برای کشور برنامه ریزی یا سیاست گذاری می کنند.

بنابراین بررسی ها نشان می دهد که تعدد نهادهای سیاست گذاری در حوزه های اقتصادی، فرهنگی، آموزش و پرورش، بهداشت، سلامت، حمل و نقل، گردشگری، انرژی و امنیت باعث تداخل وظایف و تعارض در تصمیم گیری ها می شود. در واقع تعدد این گونه نهادها در ذیل وزارتخانه ها و دستگاه های دولتی، دولت را از رسیدن به مطلوب خود باز می دارد. با توجه به این که دولت می بایستی به سمت کوچک سازی و چابک سازی حرکت کند، لذا اصلاح و ادغام این گونه ها نهادها ضروری است.

باید توجه داشت که صلاحیت های برخی از شوراهای با صلاحیت های اصلی یا فرعی شوراهای دیگر در تداخل است و به احتمال زیاد تعارضات زیادی را ایجاد می کند.